September, 2025

Trossamfundens insatser i samband med våldsdådet vid Campus Risbergska i Örebro

Hur kan vi ta avstamp i trossamfundens insatser för att lära och stärka samhällets krishantering?

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Sammanfattning

Örebro drabbades 2025 av ett av de värsta våldsdåden i svensk modern historia, vilket ställde stora krav på både myndigheter andra samhällsaktörer att agera för att hantera och mildra krisens effekter, skapa stabilitet och främja återhämtning.

Bland de aktörer som mobiliserade snabbt och bidrog med omfattande insatser i krishanteringen återfinns trossamfunden, en samhällsaktör som spelar en central roll för att ge stöd och skapa sammanhållning i krissituationer.

Insatserna efter våldsdådet vid Campus Risbergska i Örebro 2025 illustrerar styrkan i trossamfund och deras självklara roll som samhällsaktör i relation till krishantering. Inte sällan hamnar dock trossamfunden i skymundan och många andra krisaktörer har inte tillräcklig kunskap och relation för att kunna kroka arm med dem på ett effektivt sätt, bland annat för att nå ut med stöd till fler drabbade. Denna rapport vill illustrera vilka insatser som gjordes av trossamfunden efter våldsdådet vid Campus Risbergska men också vägleda den som vill öka sitt samarbete med trossamfunden före, under och efter kriser genom ett antal rekommendationer. Uppdraget har genomförts av Ramboll på uppdrag av Myndigheten för stöd till trossamfund som också medverkat med underlag och intervjuer.

Denna kris innebar att trossamfunden var både drabbade och stödjande aktörer samtidigt. Många av de som befann sig på Campus Risbergska hade direkta eller indirekta kopplingar till trossamfund, och flera av de avlidna och skadade var aktiva i församlingar i Örebro. Trossamfunden mobiliserade sina resurser och aktiverade strukturer för att ta hand om och stödja drabbade – både de som vanligtvis vänder sig till dem och den bredare allmänheten som sökte hjälp och trygghet i en utsatt situation. Trossamfunden kom också att spela en viktig roll i att hantera det massiva informationsflödet om våldsdådet som förekom i media och stävja den ryktesspridning som uppstod i samband med händelsen för att lugna lokalsamhället.

En framgångsfaktor för effektiv och kvalitativ krishantering är att förstå, omfamna och erkänna olika krishanteringsaktörer specifika styrkor. Det är en naturlig och självklar del i trossamfundens verksamhet och natur att agera i krisen och främja trygghet och säkerhet, lugn, samhörighet, tillit och hopp. Att stödja i nöd är centralt i de flesta religioner och trosuppfattningar och är ett kitt som genom årtusenden hållit ihop trossamfund och visat dess värde för människorna. Den rollen och den identiteten är viktig att förstå för aktörer som har ett lagstadgat uppdrag att hantera kriser och samhällsstörningar. Trossamfunden kommer att agera i händelse av kris oavsett vad andra aktörer gör. En framgångsfaktor för krishanteringen är när offentliga aktörer ser trossamfunden som en naturlig del av samhällets respons i händelse av kris och därför skapar så bra förutsättningar som möjligt för samordning och koordinering. Att ha etablerade relationer och uppbyggda formella samverkansstrukturer före krisen slår till är avgörande för att vid kris kunna växla upp och intensifiera samarbetet.

Trossamfunden i Örebro genomförde en mängd insatser och aktiveter under lång tid efter våldsdådet vid Campus Risbergska. Denna rapport syftar till att synliggöra vad trossamfunden gör utifrån ett krishanteringsperspektiv och vilken roll de spelar i krishanteringens Sverige. På övergripande nivå ser vi att nedan beskriver exempel på vad trossamfunden i Örebro bidragit med i samband med våldsdådet i Örebro 2025[1].

[1] Sammanställning gjord av Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) efter händelsen i Örebro

Trygghet, samling och omsorg

Insatser som främjat trygghet, stabilitet och mänsklig närvaro i en omsorgsfull miljö.

- Öppnade upp lokaler och skapade förutsättningar för människor att kunna samlas i en trygg, säker och omsorgsfull miljö
- Erbjöd gemenskap och bidrog till lugn
- Kommunicerade till allmänheten att de är välkomna till församlingen och erbjudande om stöd
- Bakade och bjöd på fika och mat
- Lånade ut / hyrde extra lokaler för att kunna samla fler människor i behov

Psykologiskt krisstöd, psykosocialt stöd, andlig vård

Insatser för att möta akuta och långsiktiga behov av psykologiskt, emotionellt, existentiellt stöd.

- Erbjöd psykosocialt stöd, andlig vård, krissamtal, sorgebearbetning. I vissa fall daglig kontakt som fortfarande pågår
- Mötte människors krisreaktioner och bemötte deras oro
- Erbjöd teologisk vägledning och stöd i religiös praktik, så som bön
- Sorgegrupper för anhöriga, sorgegrupper för barn
- Sjukhusbesök och hembesök till drabbade och anhöriga
- Fortsatte att följa upp och erbjuda stöd till drabbade, anhöriga och allmänhet när andra samhällsaktörer stängde sina mottagningar

Stöd kring rättigheter och vägledning

Insatser som hjälpt människor att förstå, hävda och navigera sina rättigheter och möjligheter i kontakt med samhällets funktioner.

- Tog hand om familjemedlemmar och anhöriga, bidrog med rådgivning om hur hantera krisen, emotionellt, praktiskt, juridiskt
- Hjälpte till att underlätta i kontakten mellan drabbade och anhöriga
- Skyddade drabbade från exponering av media och andra
- Kunde hjälpa till vid/efter dödsbesked
- Kunde upplysa om vilka rättigheter drabbade och anhöriga har
- Stöd till drabbade i orienteringen av och kontakten med myndighetskontakter, bland annat i relation till socialtjänsten, polisen, migrationsverket, men även till fastighetsägare och andra samhällsaktörer. Erbjuda samhällsinformation om hur det fungerar med uppehållstillstånd, sjukskrivningar, försäkringar, omhändertagande av barn

Demokratifrämjande insatser

Insatser som stärker samhällsdialog och tillit till institutioner.

- Agerade som en bro mellan drabbade och lokalbefolkning – och myndigheter i form av att bygga tillit och motverka desinformation samt ilska och frustration som uppstod i informationsglapp. Hanterade människors misstro till myndigheternas motsägelsefulla eller bristfälliga information och hantering
- Hanterade mediakontakter och bidrog till att kommunicera hoppfyllda budskap, dämpa oro

Stärkande av integration och social delaktighet

Insatser som bidragit till inkludering, språklig och kulturell förståelse samt praktiskt stöd i vardagslivet.

- Hjälpte till med tolkning och översättning
- Ställde upp som barnvakt till barn som förlorat en förälder
- Insamlingar till drabbade för att täcka begravningskostnader och stötta familjer ekonomiskt

Informationskanal och samverkan med samhällsaktörer

Insatser där trossamfund samarbetat direkt med andra samhällsaktörer.

- Agerade informationskanal för myndigheter och kommun för att sprida adekvat och bekräftad information om händelsen, liksom information om stödinsatser
- Erbjöd stöd till andra samhällsaktörer så som polisen och kommunen, bland annat tog emot personal från skolan, huserade kommunens krisstödjare. Kunde erbjuda kulturell och religiös förståelse och kompetens, vägledning
- Hjälpte till med tolkning och översättning

Organisering, mobilisering och närvaro

Insatser där trossamfund tog ledning i att samordna människor, resurser och närvaro.

- Koordinerade flerspåriga stödinsatser på olika platser och hade närvaro där det fanns behov.
- Mobiliserade kollegor och ideella krafter som samordnades för att möta människors behov
- Hjälpte till med att dela ut kläder, en del har bara en vinterjacka och den blev kvar på Campus Risbergska

Sorg, ceremoni och existentiellt uttryck

Insatser som möjliggjorde uttryck för sorg, minne och kollektiv bearbetning.

- Arrangerade minnesstunder och ceremonier
- Skapade förutsättningar för människor att uttrycka sin sorg och deltagande, bland annat genom ljuständning och andra ritualer
- Arrangerade begravningar

Innehållsförteckning

Sammanfattning 0

1 Inledning 5

1.1 Bakgrund 5

Vad är trossamfund och en församling/förening? 6

1.2 Samhällets svar på en allvarlig kris 7

1.3 Uppdrag och genomförande 8

2 En tidslinje – ett av Sveriges värsta våldsdåd 10

2.1 Initiala skedet 10

2.2 Efter händelsen 11

3 Trossamfundens roll i krishantering – insikter från Örebro 13

3.1 Navigera i ett religiöst landskap 13

3.2 Trossamfundens bidrag inom krishantering 14

Förklarar seder och bruk 16

Samordnande part 17

Individuellt krisstöd 18

Ett ständigt närvarande krisstöd 18

Existentiellt stöd i ett mångreligiöst landskap 19

Ojämlika förutsättningar 19

Samhällsvägledning 20

Informationsförmedling och hantering av rykten 20

Praktiskt stöd och lägesbilder till andra aktörer 21

Mediahantering 21

Hantering av medietryck och skydd av drabbade 21

Att bära det obesvarade – i offentligheten 22

Hantering av media trängde ut kärnuppdraget 22

4 Sammanfattande reflektioner 23

Trossamfunden – naturliga och självklara aktörer i kris 23

Trossamfunden - en värdefull röst i ett alltmer komplext och diversifierat samhälle 23

5 Rekommendationer för den som vill stärka samarbetet med trossamfunden inom krisberedskap 25

5.1 Före krisen 25

Skaffa kunskap 25
Bygga relationer och strukturer för samverkan 25
Bjud in och inkludera samfund i utbildning och förberedelser 25
Trossamfund i inriktnings- och samordningsforum 26
Se trossamfunden som partners, inte gap-fillers 26
Var finns våra trossamfund? Lär känna ditt lokalområde 26
Klargör ersättningsprinciper 26
Identifiera resurser och förmågor 27
Respektera religiösa behov och seder i krishanteringen 27
Förbered för att ta emot hjälpen 27
5.2 Efter krisen 27
Erkänn insatser 27
Lyft fram berättelserna 28
Utvärdera insatserna tillsammans 28
Från ad hoc till struktur 28

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Det svenska samhället har under det senaste decenniet ställts inför en rad komplexa och allvarliga kriser – från pandemi, flyktingvåg, våldsdåd till ökad social oro på grund av desinformationskampanjer. I ett samhälle präglat av ökad mångfald, global rörlighet och växande säkerhetspolitiska utmaningar aktualiseras frågan om hur samhällets krisberedskap ska utformas, vilka aktörer som ingår och på vilket sätt.

Trossamfunden är ofta breda samhällsaktörer som rör religiös identitet, tro och praktik. De erbjuder även livstolkande miljöer och kulturell samhörighet. Detta spelar en viktig roll i socialt stöd, trygghet och gemenskap. I relation till krishantering innebär detta att trossamfund har mycket att bidra med; de har ofta en stark förankring i såväl lokalsamhället som på regional, nationell och internationell nivå, ett omfattande kontaktnät och förtroendefulla relationer som gör att de kan agera snabbt och agilt i akuta situationer. Att ge socialt stöd, skapa trygghet och hålla samman människor är för många samfund en del av själva religionsutövningen - tro i handling. När församlingarna öppnar sina lokaler vid kriser, tar emot drabbade, ger praktiskt, socialt, psykologiskt, andligt stöd till utsatta eller fungerar som brobyggare mellan individer och myndigheter, är detta därför inte ”extra samhällsinsatser” utan en naturlig del av trossamfundens liv och praktik. Trossamfunden bör därmed förstås som civilsamhällesaktörer med en särart, som förenar existentiella, sociala och praktiska dimensioner, och bidrar med kontinuitet även i återhämtningsfasen efter en kris, vilket gör dem särskilt betydelsefulla för samhällets krisberedskap och resiliens.

Trossamfunden spelar i denna typ av händelser en central, men inte sällan förbisedd, roll. Genom sin lokala närvaro, sitt sociala engagemang, sin kulturella och andliga kompetens, men också praktiska kapacitet utgör de viktiga resurser i krissituationer. Trossamfund har förmåga, kompetens och erfarenheter av att möta människor och lokalsamhälle i kris vilket borgar för uthållighet och självständighet. Deras förtroendekapital hos stora delar av befolkningen, inklusive i miljöer där tilliten till offentliga institutioner kan vara låg, kan vara avgörande för att nå drabbade och utsatta grupper. Andra krishanteringsaktörer, så som kommuner och andra offentliga aktörer, saknar ofta samverkansstrukturer eller ens relationer med trossamfund, i synnerhet andra än större aktörer så som Svenska kyrkan. Erfarenheter visar att samverkansstrukturer och förtroendefulla relationer mellan krishanteringsaktörer från olika sektorer behöver finnas etablerade redan före krisens utbrott - för att responsen ska bli så framgångsrik som möjligt.

När det oväntade inträffar blir det tydligt att insatser krävs från ett brett spektrum av samhällsaktörer. Den 4 februari inträffade ett av de mest allvarliga våldsdåden i svensk historia när en ensam gärningsperson öppnade eld inne på Campus Risbergska i Örebro. Händelsen krävde inte enbart insatser från offentliga myndigheter, utan också från ideella krafter som trossamfund och andra civilsamhällesaktörer.

Örebro kommuns samverkan med trossamfunden utgick vid händelsen vid Campus Risbergska till stor del utifrån de relationer och strukturer som kommunen etablerat tidigare med ett antal trossamfund inom kommunen. Kommunen har sedan tidigare ett interreligiöst råd som leds av kommunen och som cirka fyra gånger per år träffas för att utveckla samarbetet mellan kommunen och trossamfunden. Rådet gjorde att det hos kommunen sedan tidigare fanns en viss medvetenhet om vilka trossamfund som finns och också etablerade relationer och samverkansstrukturer till flera trossamfund, även om rådet inte är heltäckande.

Den samverkan som skedde runt händelsen i Örebro utgick i grunden från den områdessamverkan som är etablerad mellan olika aktörer i Örebro, vilket bygger på att lokala aktörer som har betydelse i ett visst geografiskt område samlas regelbundet tillsammans med olika delar från kommunen, polis samt delar av civilsamhället

I hanteringen efter våldsdådet vid Campus Risbergska hade exempelvis den Equmeniakyrkan-anslutna församlingen Hagakyrkan en central betydelse givet dess geografiska placering och stödet som erbjöds. Örebro kommun placerade några av de kommunala krisstödjarna i Hagakyrkan, och bjöd in Hagakyrkan till kontinuerliga avstämningar. Även Svenska kyrkan inkluderades i Örebro kommuns struktur. Svenska kyrkan har sedan tidigare ett väletablerat samarbete med Örebro kommun och har också själva en krisledningsstruktur som övat tillsammans med kommunen och Länsstyrelsen vilket bidrog till förutsägbarhet och enkelhet i samarbetet med kommunen. Svenska kyrkan hade också mer omfattande resurser i jämförelse med andra trossamfund med cirka 40 anställda medarbetare och kunde samarbeta med kommunens krisstödsorganisation.

Vad är trossamfund och en församling/förening?

» Trossamfund syftar på en religiös och/eller kulturell gemenskap och identitet: de utgör en strukturerad ram för gemensam religiös, social och samhällelig verksamhet. Enligt lagen (1998:1593) kan ett trossamfund registreras som en juridisk person med rätt att äga egendom, ingå avtal och företräda medlemmar. Trossamfund som begrepp används ofta för att beskriva riksorganisationer eller paraplyorganisationer för enskilda medlemsförsamlingar eller föreningar.

» Statsbidragsberättigat trossamfund: Enligt lagen (2024:487) kan registrerade trossamfund få statligt stöd, under förutsättning att de uppfyller vissa kriterier, däribland att verksamheten bedrivs i enlighet med och bidrar till att upprätthålla samhällets grundläggande värderingar.

» Församling/Förening: Församling eller förening används ofta som begrepp för att beskriva den lokala enhet där människor möts och utövar sin verksamhet. Den kan, likt trossamfund, vara en juridisk person eller beteckna en gemenskap i vidare mening. Många församlingar och föreningar av denna art ingår i ett trossamfund.

» Förhållande mellan trossamfund och församling/förening: Trossamfund avser ofta den större ramen och församlingen/föreningen den lokala nivån.

» I denna rapport nyttjas termen trossamfund som en samlande betäckning på religiösa gemenskaper, föreningar och församlingar.

Källa: Myndigheten för stöd till trossamfund

1.2 Samhällets svar på en allvarlig kris

Samhällets krisstöd kan ses som ett samlingsnamn för allt medmänskligt, praktiskt, psykologiskt och socialt stöd som olika samhällsinsatser förmedlar i samband med allvarliga händelser[2]. Allvarliga händelser som är aktörsdrivna, det vill säga att det finns en eller flera gärningspersoner bakom händelsen, och ofta en intention att göra skada – exempelvis skjutningar, sprängningar eller terrorattacker - kan ha särskilt svåra psykosociala effekter[3].

När en allvarlig händelse inträffar, som våldsdådet på Campus Risbergska i Örebro, påverkas inte bara de direkt drabbade och deras anhöriga utan hela samhället. Vid sådana händelser reagerar även hela samhället. Ett begrepp som etablerats på senare år för att fånga en beskrivning av detta är *social respons*[4]. Begreppet utgår från premissen att det i samband med den allvarliga händelsen spelar roll hur omgivningen reagerar - och responderar. Kvalitén av denna respons påverkar i hög grad människors möjlighet till återhämtning, upplevelse av trygghet och tillit till samhällets funktioner i efterloppet av krisen.

Forskning visar att det inte enbart är själva händelsens intensitet som avgör graden av lidande, utan i hög grad kvaliteten på den sociala responsen. En negativ eller bristande respons kan förvärra känslor av utsatthet och öka risken för psykisk ohälsa. En god respons där människor blir bemötta med empati, respekt och närvaro och insatser som möter faktiska behov kan lindra krisens effekter och bidra till psykologisk återhämtning för individen, och främja trygghet, tillit och social sammanhållning på lokalsamhällesnivå.

Social respons innebär mer än formella insatser från krisaktörer. Den omfattar bemötande och insatser som bidrar till att göra meningsfull skillnad. Det kan handla om närvaro på platsen, förmågan att lyssna och stödja, erbjuda praktiskt stöd, skapa samlingspunkter för sorg och gemenskap samt att agera tidigt och koordinerat. Här spelar trossamfunden en särskilt viktig roll. Genom sitt lokala engagemang, sin kulturella och existentiella förankring och sin ofta höga förtroendenivå hos människor i vardag så som i kris, kan de nå fram där andra institutioner inte alltid lyckas. Det handlar om att bidra med både andligt, praktiskt och psykosocialt stöd, skapa trygga rum och erbjuda kontinuitet i det uppföljande arbetet.

> Symboliken i att ledare från olika trossamfund gör saker tillsammans var slående.
>
> - Örebro kommun

Förutsättningarna för att kunna erbjuda en god social respons ökar när olika samhällsaktörer samverkar på ett meningsfullt sätt. Kommun, polis, skola, fastighetsägare, trossamfund och andra civilsamhällesaktörer, behöver arbeta utifrån gemensamma lägesbilder och kunskap och förståelse om vem som kan bidra med vad i krishanteringen. Det som är avgörande är att insatserna formas efter de drabbades faktiska behov, snarare än efter organisationernas interna strukturer. En närvarande, tillgänglig och relationsbärande krisrespons skapar inte bara lindring i stunden utan stärker även det sociala kapitalet inför framtida prövningar men också för vardagen.

Detta är särskilt viktigt då Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sen andra världskrigets slut. Rysslands invasion av Ukraina är ett exempel på vad som har skapat en ökad oro och misstro mellan såväl stater som mellan individer som också underblåses bland annat via påverkansoperationer. Det innebär ökade påfrestningar på tilliten och samhörigheten i samhället. I

[2] Krisstöd vid allvarlig händelse, Socialstyrelsen, 2018 Krisstöd vid allvarlig händelse, hämtad 2025-08-28

[3] Krisstöd vid allvarlig händelse, Socialstyrelsen, 2018 Krisstöd vid allvarlig händelse, hämtad 2025-08-28

[4] Begreppet social respons har lånats av Allan Wade och hans team på Centre For Response-Based Practice i B.C. Kanada, där det används i en terapeutisk kontext med individer Home - Centre for Response-Based Practice, hämtad 2025-08-20

förlängningen utgör det ett direkt hot mot vårt samhällskontrakt. Vår förmåga att mobilisera samhället, bygga kollektiv styrka och främja den goda sociala responsen har därför aldrig varit viktigare.

1.3 Uppdrag och genomförande

Syftet med denna rapport är att belysa de insatser som trossamfunden i Örebro genomförde i samband med och i relation till våldsdådet på Campus Risbergska den 4 februari 2025. Genom att beskriva hur olika lokala trossamfund agerade under krisens olika faser – det akuta skedet, bearbetningen och återhämtningsarbetet – synliggörs deras bidrag till den sociala responsen. Genom rapporten identifieras även lärdomar som kan vägleda framtida krisberedskap och samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhället, där trossamfunden utgör erfarna och trovärdiga aktörer.

Målgruppen för rapporten är krisaktörer i Sverige som vill utveckla sitt krishanteringsarbete och därmed skapa ett starkare helhetsgrepp inför kommande kriser. Ambitionen med rapporten är att, utifrån ett trossamfundsperspektiv, dels dokumentera vad som faktiskt gjordes, dels att bidra till fortsatt reflektion och utveckling av inkluderande krisberedskap där trossamfundens roll erkänns och integreras.

Händelsen vid Campus Risbergska har utvärderats av flera olika aktörer, däribland Örebro kommun[5] och räddningstjänsten[6]. Polismyndigheten har presenterat polisutredningen[7] och MSB har i uppdrag att utvärdera hanteringen till 2026[8]. För den som mer detaljerat vill förstå tidsförhållanden, händelseförlopp och vilka aktörer som genomförde vilka insatser rekommenderas att ta del av dessa utvärderingar.

Ramboll har genomfört denna genomlysning av trossamfundens insatser i samband med våldsdådet vid Campus Risbergska i Örebro på uppdrag av Myndigheten för stöd till trossamfund under sommaren 2025.

Rapporten redogör för övergripande händelseförlopp, återger hur olika trossamfund agerade i det akuta skedet, under den efterföljande bearbetningsfasen och sammanfattar de viktigaste lärdomarna. Detta för att framtidens kriser ska kunna hanteras bättre för att göra större skillnad för människor och lokalsamhällen som drabbas.

Den data som ligger till grund för rapporten bygger på semistrukturerade intervjuer med företrädare för muslimska, kristna ortodoxa, frikyrkliga trossamfund och Svenska kyrkan i Örebro och delar av Örebro kommun. Därtill har kompletterande material från Myndigheten för stöd till trossamfund (SST), media och offentliga utvärderingar använts för att ge en mångsidig och förankrad bild. Fokus ligger på förståelse, inte på utvärdering – på att lyfta fram det meningsfulla arbete som redan bedrivs, och hur detta kan stärkas inför framtiden.

I Örebro verkar ett stort antal trossamfund och församlingar. Denna rapport baseras på intervjuer och exempel från ett urval av dessa. Följande har bidragit till denna rapport:

- Eritreanska Ortodoxa Tewahdo Kyrka i Örebro är medlem i Eritreansk-ortodoxa Tewahdo i Sverige (EOKT). Läs mer: https://eotk.se/
- S:ta Maria Örebro är medlem i trossamfundet Syrisk-ortodoxa patriarkatet ställföreträdarskap i Sverige. Läs mer: https://www.syriskortodoxakyrkan.se/

[5] Rapport - Utvärdering av Örebro kommuns hantering av våldsdådet på Campus Risbergska
[6] Utvärdering av räddningsinsats - Campus Risbergska - Nerikes Brandkår
[7] Förundersökningen efter skolattacken på Campus Risbergska är nerlagd | Polismyndigheten
[8] MSB får i uppdrag att utvärdera hanteringen av masskjutningen på Campus Risbergska i Örebro | MSB

- Bosnisk Islamiska Samfundet - Församlingen Örebro (BIS Örebro) är medlem i trossamfundet Bosniakiska Islamiska Samfundet i Sverige (BIS). Läs mer: https://izb.se/
- Örebro moské är medlem i trossamfundet Sveriges muslimska förbund (SMF). Läs mer: https://smf-islam.se/
- Ahl Al-Beit Centre, Örebro är medlem i trossamfundet Islamiska Shiasamfunden i Sverige (ISS). Läs mer: https://shiasamfund.se/
- Filadelfiakyrkan är medlem i trossamfundet Evangeliska frikyrkan (EFK). Trossamfundet är en sammanslagning av Helgelseförbundet, Fribaptisterna och Örebromissionen och heter Evangeliska frikyrkan sedan 2002. Läs mer: https://efk.se/
- Frälsningsarméns där Myrorna är en del verksamheten. Läs mer: https://www.fralsningsarmen.se/
- Hagakyrkan är medlem i trossamfundet Equmeniakyrkan. Trossamfundet är en sammanslagning av Svenska Baptistsamfundet, Svenska Missionskyrkan och Metodistkyrkan i Sverige och heter Equmeniakyrkan sedan 2011. Läs mer: https://equmeniakyrkan.se/
- Förenade islamiska föreningar i Sverige (FIFS) är ett trossamfund som representerades genom sjukhusimamen för Andlig vård i sjukvården i Örebro. Läs mer: https://fifs.se/
- Frikyrkornas Samarbetsråd för Sjukhuskyrkan på USÖ är en ekumenisk sammanslutning vilken inkluderar trossamfunden Equmeniakyrkan, Pingst - Fria församlingar i samverkan och Evangeliska Frikyrkan och representerades genom sjukhuspastorn för Andlig vård i sjukvården i Örebro.
- Svenska kyrkan, Örebro pastorat är medlem i trossamfundet Svenska kyrkan. Svenska kyrkan representerades även genom sjukhuspräst och sjukhusdiakon för Andlig vård i sjukvården i Örebro. Läs mer: https://www.svenskakyrkan.se/

Inom ramen för uppdraget har även företrädare för följande offentliga aktörer intervjuats:

- Örebro kommun. Läs mer: https://www.orebro.se/
- Myndigheten för stöd till trossamfund (SST). Läs mer: https://www.myndighetensst.se/

2 En tidslinje – ett av Sveriges värsta våldsdåd

I följande kapitel ges en översiktlig beskrivning av hur olika aktörer agerade i de initiala skeendena av våldsdådet på Campus Risbergska. Beskrivningen belyser hur trossamfunden i Örebro responderade tidigt under de initiala skeendena i samband med händelsen samt att de kom att spela en viktig roll i hanteringen av krisen både i det akuta liksom efterföljande skedet på längre sikt.

2.1 Initiala skedet

Klockan 12:33 mottog SOS Alarm flera larmsamtal om skottlossning och skadade personer på platsen. Redan klockan 12:34 larmades Nerikes Brandkår om pågående dödligt våld (PDV) och en insats påbörjades med en första styrka från Örebro brandstation och därefter Byrsta. Även den regionala räddningsledaren (RIL)[9] vid räddningstjänsten larmades direkt då man uppfattade att larmet var av en annan, mer omfattande karaktär.

Den första polispatrullen anlände till skolan klockan 12:39 och tog omedelbart befäl över platsen. Situationen i skolan var mycket kaotisk med människor som flydde i panik medan andra inrymde sig själva i klassrum och blockerade dörrar i väntan på polisen. Ungefär samtidigt som den första polispatrullen anlände till platsen nåddes Örebro kommuns tjänsteperson i beredskap (TiB) av information om händelsen via SOS alarm. Därefter vid 13:11 kontaktade TiB kommunens ledning och berörda förvaltningar, där det då även uppdagade sig att medarbetare från socialförvaltningen befann sig på Campus Risbergska.

I nära anslutning till skolan finns en parkering tillhörande butiken Myrorna, som drivs av trossamfundet Frälsningsarmén. Räddningstjänsten valde att göra denna plats till brytpunkt[10], och här väntade man på klartecken från Polisen för att kunna gå in i lokalerna. Därtill blev även Hagakyrkan en plats som agerade initiala krisstödcenter likt Myrorna, detta efter att Hagakyrkan snabbt besvarade Polisens önskan om att kunna hänvisa drabbade dit.

Klockan 13:54 fick räddningstjänsten klartecken att närma sig skolbyggnaden, men två försök att gå in i byggnaden fick avbrytas på grund av att man uppfattade en fortsatt hotbild kopplat till PDV. Under denna tid bistod räddningstjänstpersonal med att hjälpa flyende och skadade personer med akuta sjukvårdsinsatser.

Tack vare personliga relationer mellan engagerade i trossamfunden och personal samt elever på Campus Risbergska blev många trossamfund snabbt varse om händelsen, om än inte dess omfattande karaktär. Trots osäkerheten om händelsens och dess omfattning togs flertalet snabba beslut i trossamfund om att börja organisera sig i syfte att ta emot drabbade. Även officiella frågor om stöd utgick också, där bland annat Hagakyrkan kontaktades av Polisen i ett tidigt skede där kyrkan ombads att öppna upp och ta emot drabbade personer.

Kommunen, som valde att inte aktivera sin krisledningsnämnd då de ansåg kunna hantera händelsen i ordinarie organisation, organiserade i stället en central samordningsfunktion bestående av resurser från säkerhet, kommunikation, HR och andra stödfunktioner. Samordningsmöten kom att hållas under eftermiddagen och kvällen med representanter från berörda förvaltningar.

---

[9] Formell räddningsledare enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

[10] Brytpunkt är en plats där blåljusaktörer samlas i närheten av en skadeplats

Under eftermiddagen skedde även en stor tillströmning av både skadade och anhöriga till Universitetssjukhuset i Örebro. På plats på sjukhuset finns teamet för andlig vård, det vill säga medarbetare från Sjukhuskyrkan och muslimsk andlig vård, med både heltidstjänstgörande och deltidstjänstgörande personal. Även representanter för buddhistisk andlig vård mobiliserade resurser och skapade en beredskap för att agera. Ett intensivt arbete tog fart på platsen under eftermiddagen när en stor mängd människor var i behov av allt från andlig vård, trygghet, bön och stöd i sorgens akuta skede. Här arbetade representanter från olika religioner sida vid sida. Flera trossamfund skickade även dit extra personal och volontärer för att stötta upp och möta de omfattande behoven som fanns på platsen.

2.2 Efter händelsen

Polisen och kommunledningen höll en första, gemensam, presskonferens klockan 15.30 dagen för händelsen. På presskonferensen hänvisade kommunanställda att drabbade skulle vända sig till Hagakyrkan och Myrorna för att få krisstöd. Det var tillika första gången Hagakyrkan fick det kommunicerat till sig att även kommunen skulle använda sig av deras lokaler, utöver polisens tidiga förfrågan.

Kort därefter skedde en stor tillströmning av människor som sökte skydd eller stöd i den akuta fasen. Därutöver anlände även flera journalister till Hagakyrkan, då de bland annat ville intervjua individer som flytt från skolan. Samtidigt kunde journalisterna informera personalen om sådant gällande våldsdådets omfattning som ännu inte nått allmänheten.

Räddningsinsatsen pågick under hela eftermiddagen och kvällen. Polisen arbetade med att säkra byggnaden och identifiera gärningspersonen, som hade avslutat sitt liv på platsen. Tio personer mördades i dådet, och flera skadades svårt. Vid 17:40 meddelade polisen att lokalerna vid skolan genomsökts fullständigt och räddningsinsatsen avslutades. Vid 18.00 samma kväll hölls ytterligare en presskonferens av Polisen.

Filadelfiakyrkan, medlem i trossamfundet Evangeliska Frikyrkan, var utöver Hagakyrkan en av de församlingar som också fick en fråga om att bidra med lokaler och krisstöd. Frågan inkom redan samma kväll och gällde lärare från Campus Risbergska. Även detta kom att övergå till en officiell plats som kommunen nyttjade för lärarkårens krisstöd de efterföljande dagar.

Då några trossamfund i det omedelbara skeendet uppmanades av Polisen att stänga sina lokaler till följd av förmodad hotbild, kunde deras insatser för en bredare massa startas i gång först på kvällen.

Räddningsinsatsen på plats avslutades vid 17:40, men krishanteringsarbetet hade påbörjats redan flera timmar innan av trossamfunden, och det fortsatte långt där efter. Veckan efter våldsdådet öppnades Club 700, en lokal som blev navet som officiell plats för kommunens krisstöd, där trossamfunden och andra aktörer hade representanter närvarande under flera veckors tid. Utöver de resurser som tillfördes Club 700 från de olika trossamfunden, så ställde även trossamfund likt Svenska kyrkan upp och erbjöd resurser efterföljande veckor i form av krisstödspersonal för kommunen att nyttja på även andra platser där de önskade.

Nedan följer en illustration av en tidslinje, för att belysa ett urval av hur aktörer i form av olika trossamfund började arbeta under första dygnet, sida vid sida av den offentliga krishanteringsinsatsen.

KRISEN	4:e februari	TROSSAMFUNDEN
Första larmsamtalen inkommer till SOS Alarm Kl. 12:33		
		Elever omhändertas i Frälsnings-arméns butik Myrorna
Första polispatrullen anländer till Risbergska kl. 12:39		
		Andlig vård påbörjas när skadade och drabbade anländer till Universitetssjukhuset
		Trossamfunden lokalt börjar mobilisera för att stödja egna och andra drabbade när de hör om händelsen vid Risbergska
Örebro kommuns tjänsteperson i beredskap (TiB) nås av information om händelsen via SOS alarm.		
Därefter vid 13:11 kontaktade TiB kommunens ledning och berörda förvaltningar		
		Polisen ber Hagakyrkan öppna upp
Kommunen meddelar vid polisens press-träff 15:30 att Hagakyrkan och Myrornas (Frälsningsarmén) har upprättats som platser för krisstöd		
		Flera imamer och präster ansluter till sjukhuset efter förfrågan från sjukhus-imamen och prästerna på plats för att stötta upp den andliga vården
Räddnings- och sökinsatsen avslutas på plats 17:40		
		Risbergska skolan tog kontakt med Filadelfiakyrkan på kvällen och bad om hjälp med krisstöd till personalen
	5:e februari	
		Gymnasie- och arbetsmarknads-förvaltningens (GAF) samlar alla medarbetare från Campus Risbergska på Filadelfiakyrkan för samtal och krisstöd
Kungaparet, statsministern och justitieministern besöker Örebro och minnesplatsen vid Campus Risbergska samt deltar vid minnesgudstjänsten i Nikolaikyrkan.		
		SST besöker Filadelfiakyrkan på plats i Örebro som första samfund. Följande dagar besöks majoriteten av samfunden lokalt
		Polisen efterfrågar stöd från Svenska kyrkan på plats vid Risbergska
		Svenska kyrkan erbjuder flertalet av sina medarbetare för kommunen att nyttja som krisstöd på olika platser

3 Trossamfundens roll i krishantering – insikter från Örebro

I följande kapitel belyser vi trossamfundens insatser under och efter krisen i Örebro både utifrån ett generellt krishanteringsperspektiv och utifrån de specifika förutsättningar som rådde i samband med händelsen i Örebro.

3.1 Navigera i ett religiöst landskap

Sverige beskrivs ofta som ett av världens mest sekulära länder. Samtidigt präglas vår befolkning av en växande religiös mångfald. Denna mångfald blir särskilt tydlig i krissituationer, där människors existentiella frågor och kulturella ramar får ökad betydelse.

Våldsdådet vid Campus Risbergska är ett smärtsamt exempel på hur ett helt samhälle påverkas – och hur behovet av stöd snabbt uppstår på flera nivåer. I sådana situationer visar trossamfunden sin unika roll som brobyggare, krisstödjare och kulturella samhällsvägledare.

Visste du att:

- Många församlingar i Örebro har verksamhet varje dag.
- Många av de som befann sig på Campus Risbergska var också var medlemmar eller aktiva i församlingar i Örebro.
- Flera hundra barn deltar i idrottsaktiviteter via församlingarna varje vecka.

Trossamfunden har värdefulla kunskaper och resurser att bidra med, och framför allt har de en utvecklad förmåga och lång erfarenhet av att stödja människor i kris genom samtal och medmänsklighet. Trossamfundens arbete med existentiella frågor är bland det viktigaste för många invånare händelser av en kris i samhället. Det är viktigt att drabbade och anhöriga kan få någon att prata med som både förstår sorgen, trosuppfattningen, språket och den egna kulturen. Detta är något som trossamfunden kan bidra med, till exempel genom språkkunskaper, religiösa ritualer och ceremonier vilka ofta kan vara till hjälp när den drabbade ska bearbeta sina traumatiska upplevelser.

Rent praktiskt kan även trossamfundens lokaler vara lämpliga samlingsplatser för de drabbade, där de även kan få mat och värme. Det kan även vara ett bra tillfälle att förmedla korrekt information om händelsen och dess konsekvenser. I dagens kommunikationsintensiva samhälle med snabba informationskanaler kan även trossamfunden vara en trygg och säker kanal för att nå ut med korrekt och verifierad information till drabbade i svåra situationer. Detta kan dels handla om vilket språk som används för att förmedla informationen, dels om att informationen uppfattas komma från en part för vilken man har förtroende.

3.2 Trossamfundens bidrag inom krishantering

Krishantering sker i olika faser och utgörs ofta av en rad olika insatser. Trossamfund bidrar på en rad olika sätt i krishanteringsarbetet.

Efter våldsdådet i Örebro mobiliserade flertalet trossamfund snabbt sina resurser. Deras bidrag spände över många områden – från psykosocialt stöd till drabbade, till praktisk hjälp åt andra aktörer vid insatsen men även vägledning i frågor om kulturella och religiösa seder. Genom att agera samordnande, tolka religiösa behov och bidra med trygghet i en orolig tid, visade trossamfunden sin förmåga att vara både lyhörda och handlingskraftiga.

Exempel på trossamfundens bidrag i krisberedskapsarbete:

- Erfarenhet av att samla människor i svåra stunder
- Vana att möta människor i kris
- Erfarenhet av att möta starka känslor
- Långsiktigt stöd
- Livstolkande miljöer
- Sammanhang för identifikation och gemenskap
- Riter och ceremonier
- Kunskap om religion och kultur
- Lokaler för existentiella behov
- Språk (nationella, non-verbala)

Trossamfundens betydelse för krisberedskap - myndighetensst.se, hämtad 2025-08-28

För att belysa bredden av insatser som trossamfunden bidrog med i Örebro har vi har valt att dela in dem i sex olika kategorier. Nedan ges en övergripande beskrivning av kategorierna av insatser och därefter följer avsnitt som mer utförligt beskriver på vilket sätt trossamfunden bidrog inom respektive kategori i samband med händelsen i Örebro.

1. Förklarar seder och bruk

   Insatser och stöd som hjälper olika aktörer att förstå och navigera i olika seder och bruk.

2. Samordnande part

   Insatser där trossamfunden tog initiativ och ledning i att samordna aktörer, individer och resurser.

3. Individuellt krisstöd

   Insatser för att möta individers akuta och långsiktiga behovet av psykologiskt, emotionellt, existentiellt stöd såsom sorgebearbetning

4. Samhällsvägledning

   Insatser för att vägleda individer som har behov av praktiskt eller administrativt stöd från olika aktörer såsom myndigheter.

5. Praktiskt stöd till andra aktörer

   Insatser för att stärka förutsättningar för andra aktörer att uppfylla sitt uppdrag i samband med kris.

6. Mediehantering

   Insatser för att möta det informationsbehov som utbröt i media i samband med händelsen.

Förklarar seder och bruk

Insatser och stöd som hjälper olika aktörer att förstå och navigera i olika seder och bruk.

Trossamfunden agerar många gånger som en rådgivande aktör för andra samhällsaktörer. De kan utbilda, vägleda och bidra till att andra krisorganisationer arbetar mer inkluderande och respektfullt i kontakten med drabbade. Genom samverkan med kommun, myndigheter, räddningstjänst och sjukvård skapas förutsättningar för ett helhetsperspektiv i krishanteringen – där människans hela livssituation tas i beaktande.

Detta är särskilt viktigt då det exempelvis kan vara så att vad som är respektfullt i en kultur kan vara främmande eller förbjudet i en annan. Vid händelsen i Örebro blev sjukhusets imam snabbt identifierad av muslimska anhöriga och kunde därmed agera kulturell översättare mellan dem och vården. Imamen kunde också skapa en brygga till sjukhuskyrkan vilket illustrerar hur dessa roller kan fungera som broar mellan olika grupper. Bland de drabbade i Örebro fanns människor från flera trosinriktningar. I sådana situationer blir förståelsen för religiösa och kulturella normer avgörande där frågor som hur en avlidens kropp bör hanteras, hur snabbt en jordfästning bör ske, eller vilken riktning kroppen ska ligga i enligt religiös sed där okunskap kan leda till oavsiktliga kränkningar och förlust av förtroende. I intervju beskriver sjukhusprästen också vikten av att bara finnas där som ett allmänt stöd. Något de alltid erbjuder sjukvårdspersonalen, liksom anhöriga och patienter. Deras tystnadsplikt och erfarenhet av att bemöta sorg gjorde dem till en ventil även för sjukhuspersonalen.

Samtidigt upplevde de muslimska företrädarna en utmaning i att de inte var fullt involverade i krisledningen på sjukhuset vilket de upplevde försvårade deras insatser. Detta skapade både frustration och en känsla av att bli betraktade som externa snarare än som en del av teamet.

Vad är Andlig vård i sjukvården?

- Andlig vård betecknar arbetet som olika trossamfund utför på sjukhus genom särskilda tjänster som själavård, riter och stödsamtal till människor i kris. Här fylls ett behov som vårdpersonal inte alltid kan tillmötesgå.
- Olika trossamfund finns representerade och utgör därmed ett kompletterande inslag i ett helhetsperspektiv på vård och hälsa.
- Medarbetarna i den andliga vården stödjer patienter, anhöriga och även vårdpersonal.
- Den andliga vården inom sjukvården finns representerad på cirka 80 av landets sjukhus.
- Svenska kyrkan ansvarar för den större andelen tjänster och har en lång tradition av arbetet.
- Från 1980-talet och framåt finns även andra trossamfund än Svenska kyrkan representerade i arbetet. Utöver Sjukhuskyrkan, vilket är den kristna delen av andlig vård i sjukvården med representanter från Svenska kyrkan, frikyrkor, ortodoxa samt katolska kyrkor, finns även muslimsk andlig vård och buddhistisk andlig vård på ett antal platser runt om i landet.
- Tjänsterna för andlig vård i sjukvården finansieras till största delen av trossamfunden själva, tillsammans med ett statsbidrag via Myndigheten för stöd till trossamfund, och i vissa fall ett bidrag från regionen.

Läs mer om kristen andlig vård i sjukvården, Sjukhuskyrkan:
https://www.sjukhuskyrkan.se/
Läs mer om muslimsk andlig vård i sjukvården:
http://muslimsksjukhuskoordinator.se/
Läs mer om buddhistisk andlig vård i sjukvården:
https://www.sverigesbuddhister.se/buddhistisk-andlig-vard/

Källa: Myndigheten för stöd till trossamfund

Samordnande part

Insatser där trossamfunden tog initiativ och ledning i att samordna aktörer, individer och resurser.

När samhällen ställs inför en plötslig och chockerande kris, som våldsdådet vid Campus Risbergska, prövas inte bara offentliga institutioners förmåga att hantera krisen utan även civilsamhällets. I detta sammanhang visade trossamfunden en exceptionell förmåga till snabb mobilisering och intern samordning, men också till extern koordinering med offentliga aktörer. Ett antal trossamfund i Örebro blev snabbt kontaktade av skolor, polisen och kommunen och erbjöd sig att bistå – inte bara med lokaler och stöd, utan också med att organisera samtal, skapa mötesplatser och samordna med andra trossamfund för att täcka upp behoven. Flera trossamfund, särskilt representanter för moskéerna lyfter att det tidigare etablerade samarbetet med polisen gav frukt under händelsen och fungerade väl. Ett särskilt tydligt exempel på hur offentliga aktörer inkluderade trossamfund var att Hagakyrkan, som ligger knappa 500 meter fågelvägen från Risbergska skolan, kort efter händelsen kontaktades av polisen med en vädjan att öppna sina lokaler för krisstöd. Med kort varsel stod församlingslokaler och frivillig personal redo att ta emot drabbade personer, familjer, anhöriga och oroliga medborgare. Denna snabba mobilisering visade på trossamfundens organisatoriska kapacitet, förankring i lokalsamhället och förmåga att agera med stor flexibilitet i kritiska skeden utan behov av detaljerad lägesbild eller styrning. En bit in på eftermiddagen vid dagen för våldsdådet kom även kommunen att förlägga delar av sitt eget krisstöd i Hagakyrkan, detta genom att placera krisstödspersonal i församlingens lokaler. Detta skapade en lågtröskelmiljö för kontakt med drabbade då ett stöd redan fanns upprättat och kommunen kunde komplettera utan hinder. Samtidigt fanns det trossamfund som inte hade några kontaktytor mot exempelvis kommunen och polisen och därmed kände sig utelämnade och ensamma i krishanteringen.

En problematik som sannolikt hade kunnat uppstå i det akuta skedet vore om kommunen börjat hänvisa till andra platser för krisstöd än de som människor redan spontant sökt sig till. Detta hade troligen lett till förvirring bland de drabbade och gjort det svårare för kommunen att nå ut med stöd samt information om vart personer skulle vända sig. Således blev kyrkans skyndsamma agerande en vägledande del för den initiala krisstödsinsatsen och en naturlig plats för offentliga aktörer likt kommunen att ta stöd ut av men även placera sitt eget bidrag hos. Detta är ett bra exempel där det offentliga snarare utgår från trossamfundets agerande och kompletterar med offentliga insatser.

Ett annat exempel på hur samordning av krisstöd för drabbade och anhöriga, men för även allmänheten, skedde i den muslimska föreningen Ahl al-Beit som arrangerade en minnesstund dit hundratals människor sökte sig för att delta i sorgen. Föreningen skapade en trygg plats i en krisartad situation, där imamer fanns på plats för att stödja i samtal men även volontärer som hade lagat mat och delade ut till anhöriga och andra berörda.

Något som även nämndes av vissa trossamfund var att de gärna hade hjälpt till mer, om dem bara fick veta vart och hur. Det visar inte bara på en kapacitet utan även en stark vilja att alltid hjälpa folk i nöd. Tyvärr fanns i vissa fall inte upparbetade relationer och struktur mellan trossamfund och de offentliga krisaktörerna

> Hade vi bara vetat hur många som behövde hjälp vid Hagakyrkan, och att dem var just där, hade vi upprättat en busslinje för köra hit folk och avlasta dem – för vi har kontakter och alltid människor som vill hjälpa.
>
> Företrädare för en av de ortodoxa kyrkorna

sedan tidigare vilket försvårade för vissa trossamfund att bidra på det sätt de önskat och haft förmåga till. Även i fall där tidigare kontakter och dialoger förekommit uteblev kommunikationen.

Individuellt krisstöd

Insatser för att möta akuta och långsiktiga behov av psykologiskt, emotionellt, existentiellt stöd såsom sorgebearbetning

Ett ständigt närvarande krisstöd

Att ta hand om människor som går igenom olika former av kriser och svåra situationer är en naturlig del av trossamfundens verksamhet. När en kris som händelsen i Örebro uppstår är det därför en självklarhet för trossamfunden att stötta de drabbade. I den akuta fasen agerade flera samfund snabbt och samordnat för att erbjuda trygghet, stöd och närvaro. Deras bidrag var både existentiellt, praktiskt och psykosocialt, i vissa fall genom nära samspel med kommunens och sjukvårdens insatser, men i de flesta av fallen skedde deras insatser autonomt med grund i egna viljor att hjälpa och möta det stora behovet som fanns.

> De stora församlingarna är inte säkert att de är de viktigaste i just denna kris.
>
> Örebro kommun

Redan under det första dygnet efter dådet mobiliserade trossamfundens sin personal och frivilliga. Trossamfundsrepresentanter för andlig vård fanns på plats vid Universitetssjukhuset för att möta chockade och sörjande anhöriga. Församlingar som Filadelfiakyrkan och Hagakyrkan öppnade lokaler där elever, personal och anhöriga kunde samlas. Dessa trossamfund blev till platser där man erbjöd samtal, bön, kaffe, närvaro och praktiskt stöd.

Inledningsvis höll moskéerna stängt pga. befarad hotbild men efter att polisen gett sitt godkännande kunde även de muslimska församlingarna ta emot och böneutrymmen i moskéer öppnades för de drabbade, och flera representanter från de muslimska föreningarna deltog i stödinsatserna på sjukhuset och i samtal med familjer. Även minnesceremonier arrangerades snabbt, i enlighet med religiösa sedvänjor. De syrisk-ortodoxa och Eritreansk-ortodoxa församlingarna öppnade sina kyrkor och erbjöd stöd till sörjande, ofta innan information hunnit nå dem från officiella myndigheter.

> *Sorg behöver kläs i handling.*

Ett exempel på mobilisering visade den Eritreansk-ortodoxa Tewahdo kyrkan i Örebro som omedelbart genomförde insatser för att stödja en av sina familjer, där en småbarnsmamma miste livet. Mammans bortgång skapade en situation där barnen lämnades utan omedelbar föräldranärvaro, då fadern befann sig utomlands. I detta skede trädde församlingen in som en trygg, stödjande och samlande kraft. Aktiva i församlingen hjälptes åt med att ta hand om barnen till dess att pappan kunde komma hem, och först därefter gav de besked om mammans bortgång, i närvaron av den andra föräldern. Genom att omedelbart erbjuda en välbekant och trygg miljö, och på längre sikt möjliggöra att barnen kunde fortsätta delta i bland annat söndagsskolan och i församlingens vardagliga gemenskaper, säkerställdes en känsla av kontinuitet och tillhörighet mitt i kaoset. En liknande händelse inträffade i Örebro moské där tre barn dök upp efter att deras mamma ej kommit hem, Det visade sig att även denna mamma var

en av de avlidna. För de tre barnen, som inte hade någon annan förälder närvarande, var moskén den naturliga platsen för barnen att vända sig till för hjälp.

Flera församlingar, bland annat Filadelfiakyrkan, hade sedan tidigare återkommande forum och verksamhet där människor brukar träffas, ett sådant forum är Hoppcentralen. Genom dessa redan befintliga strukturer kunde människor få stödsamtal, både enskilt och i grupp.

Existentiellt stöd i ett mångreligiöst landskap

Det psykosociala stödet handlade inte enbart om krishantering i snäv mening, utan också om att skapa mening i kaos. Religiösa företrädare beskriver hur de agerade som samtalspartners, medlare och trygghetspersoner. Trossamfunden bidrog med förankring i kultur och tradition, något som särskilt efterfrågades av de drabbade. En imam berättar att anhöriga kände tillit enbart genom att känna igen hans närvaro och förstå att han var där för dem.

Det lyftes i ett par intervjuer att man också kunde finna tröst och stödja mellan religionerna, exempelvis fick en kristen eritreansk familj stöd av sjukhusimamen.

Behovet av existentiellt stöd, samtal och ritualer även för de som normalt inte är aktivt utövande religiösa framkommer under händelsen. Dagen efter får Filadelfiakyrkan i uppdrag att skapa en minnesstund för lärare och andra från Campus Risbergska. Församlingen valde att tona ned de delar som de ansåg kunde anses vara för religiösa, men det visade sig att flera av deltagarna just efterfrågade detta. Detta är ett exempel på hur församlingen arbetar för att försöka möta vad de uppfattar som de drabbades behov samtidigt som de drabbade sökte mening och existentiella perspektiv i en tid av kris och sorg.

> Vi vill ha en pastor som leder minnesstunden.
>
> Personal från Campus Risbergska

Vid händelser av kris uppskattas ofta också religiösa ledare. I samband med händelsen i Örebro uppgav flera att religiösa ledare såsom pastorer, präster, diakoner, imamer och andra representanter från trossamfunden bidrog till ett lugn. För många som drabbades fanns en stark förväntan att få uttrycka sin sorg på ett sätt som är förankrat i tro och tradition.

Ojämlika förutsättningar

Trossamfund har en god förmåga att möta människor i kris, men förutsättningarna ser olika ut för olika församlingar beroende av bland annat resurser. Vissa församlingar har anställda, medan andra bygger helt eller till stor del på ideella krafter. Medan något trossamfund uttryckte att de hade svårt att hantera mängden och omfattningen av människor i behov av stöd, uttryckte andra att insatserna kom med ekonomiska utgifter som församlingen själva behövde täcka för. I de mindre församlingarna fanns exempel på hur engagerade tog ledigt från sitt ordinarie arbete för att kunna stötta upp i församlingen på ideell basis. Andra gick mellan sitt ordinarie arbete och församlingen dygnets alla vakna timmar.

Samhällsvägledning

Insatser för att vägleda både individer som har behov av praktiskt eller administrativt stöd från olika aktörer, liksom att vägleda offentliga aktörer i hur stöd kan tillgängliggöras.

I samband med en kris finns det ofta ett behov av information om vart man ska vända sig för att lösa vissa praktiska frågor, exempelvis vid dödsfall kan drabbade behöva information om vart man ska vända sig för att anordna begravning, få utbetalningar att fungera, husrum och så vidare. Behovet av vägledning kan vara än större i grupper med begränsad förankring i samhället, exempelvis beroende på att de varit etablerade i Sverige under en kortare period.

I samband med händelsen i Örebro uppstod snabbt ett behov av att förklara hur och vart man vänder sig för att komma i kontakt med rätt instans och myndighet. Trossamfunden fungerade här som en slags "översättare". Inte bara språkligt, utan även kulturellt och administrativt. Genom att bistå med vägledning i kontakt med myndigheter, försäkringsbolag, skola eller vård, underlättade man en snabbare återgång till trygghet och förståelse hos de drabbade.

Utöver det psykosociala och andliga stödet tog aktiva i församlingarna ett aktivt ansvar för att underlätta för familjers kontakter med offentliga instanser. Detta inkluderade exempelvis att agera som mellanhand i dialogen med socialtjänst, migrationsverket, fastighetsägare och skola, samt att bistå med översättning och tolkning av relevanta dokument. Ett exempel på krisstöd är hur den Eritreansk-ortodoxa Tewahdo kyrkan hjälpte barn som förlorat sin mamma i våldsdådet att återförenas med sin pappa som vid tiden befann sig utomlands och stod inför en komplex byråkratisk situation gentemot svenska myndigheter för att kunna resa till Sverige för att kunna ta om hand sina barn. Aktiva i församlingen tog ansvar för att samordna möten, förmedla praktisk information och säkra att barnen fick tillgång till det stöd de hade rätt till i ett mycket utsatt läge.

Informationsförmedling och hantering av rykten

Ett återkommande tema i intervjuerna är hur trossamfund också fungerade som broar i informationsflödet – både internt och externt. För många, både direkt drabbade och andra i omgivningen, aktualiserade våldsdådet minnen av den första skolattacken i svensk historia. Fyra personer, inklusive gärningsmannen Anton Lundin Petterson, miste livet när han 2015 angrep Kronanskolan i Trollhättan med stickvapen. Händelsen klassificerades som ett hatbrott med rasistiska motiv. Mot bakgrund av att elevunderlaget på Risbergska till stor del bestod av elever med invandrarbakgrund uppstod därför misstankar om att även detta dåd kunde ha liknande bakgrund.

> En imam har väldigt stor respekt i vår församling – om han säger att vi ska vänta och inte sprida rykten, då lyssnar man.
>
> Församlingsmedlem i moské

Denna föreställning stod dock i kontrast till den information som Polisen tidigt kommunicerade, nämligen att dådet saknade koppling till såväl invandrare som ideologiska motiv. Situationen gav upphov till samhälleliga spänningar, där olika tolkningar av händelsen förstärkte en misstro mot myndigheter som förekom bland vissa församlingsmedlemmar i olika trossamfund. I detta skede tog flera trossamfund, däribland muslimska, en central roll i att förmedla bekräftad information, lugna oroliga medborgare och uppmana till återhållsamhet i spekulationer. Genom exempelvis digitala kommunikationskanaler och religiösa samlingar förmedlade deras företrädare sakliga budskap om vad som var fastställt och betonade vikten av att inte dra förhastade slutsatser.

Praktiskt stöd och lägesbilder till andra aktörer

Insatser för att stärka förutsättningar för andra aktörer att uppfylla sitt uppdrag i samband med kris.

I det akuta skedet visade trossamfunden i Örebro prov på handlingskraft, lokal förankring och förmåga att erbjuda ett brett spektrum av stöd – inte bara till aktiva i församlingarna och andra berörda, utan också till andra samhällsaktörer som kommun, polis och sjukvården.

> Vi kommer att behöva hjälp.
>
> Rektor Campus Risbergska till Filadelfiakyrkan

Rektorer från Campus Risbergska bad själva om hjälp av Filadelfiakyrkan, som öppnade sina dörrar. Detta blev sedermera den platsen där kommunen valde att samla personalstyrkan från skolan hos.

Under den pågående krishanteringsinsatsen inkom även flertalet förfrågningar till trossamfund om att ta emot politiska företrädare, från regeringsnivå till kommunalnivå, i syfte att dela lägesbilder och beskriva pågående insatser. Ett exempel är när Bosniska islamiska församlingen stod värd för ett interreligiöst möte, arrangerat av Myndigheten för stöd till trossamfund, där statsministern tillsammans med social- och kulturministern mötte representanter för flera olika samfund i moskén.

Användning av lokalerna vid Hagakyrkan och Frälsningsarméns butik Myrorna invid Campus Risbergska är andra exempel på praktiskt stöd från trossamfunden.

Mediahantering

Insatser för att möta medias förfrågningar i samband med händelsen.

Hantering av medietryck och skydd av drabbade

Flertalet samfund vittnade om hur medietrycket snabbt eskalerade. Inom loppet av timmar befann sig ett stort antal journalister utanför församlingslokaler, i jakten på information och vittnesmål. Ledare i både de kristna och de muslimska samfunden beskrev hur de fick agera både grindvakter och mediekoordinatorer – för att dels hantera en kö av reportrar från hela världen, dels skydda anhöriga från ofrivillig medieexponering och att bli fotograferade eller pressade till uttalanden i ett extremt sårbart läge.

I vissa fall fick trossamfundens personal be media backa för att hjälpa sörjande att ta sig in och ut ur lokaler ostörda.

Att bära det obesvarade – i offentligheten

I det stora mediala trycket som fanns ställde många av trossamfunden upp på otaliga intervjuer. En särskild styrka hos trossamfunden var deras förmåga att hantera det som saknade svar. I ett skede då ingen kunde ge förklaringar på varför det hemska hade skett, ställde trossamfund upp för media, gav samlade uttalanden och kanaliserade en form av kollektiv sorg. Utifrån perspektiv av krisstöd och psykologisk första hjälp blev trossamfundsrepresentanternas medieframträdanden ett sätt att bidra till trygghet, lugn, sammanhållning, tillit och hopp till en bredare allmänhet.

> Det kändes som trossamfunden blev medias sätt för att förstå det hemska i attacken – när det ännu inte fanns några svar på varför.
>
> Företrädare trossamfund

Hantering av media trängde ut kärnuppdraget

Trycket från media på trossamfunden var i delar så hårt att flera trossamfund i efterhand upplever att det hindrade dem från att ta hand om de drabbade. Ett av trossamfunden uppger exempelvis att hade mer än 60 olika mediahus från en lång rad olika länder på plats som de tvungna att ha dialog med.

Samtidigt som flera av trossamfunden kände en frustration runt att hantering av media upptog mycket energi kan det ses som en viktig del av krishanteringen när det kommer att exempelvis motverka desinformation och skydda drabbade.

4 Sammanfattande reflektioner

I följande kapitel sammanfattar vi våra övergripande reflektioner att beakta i arbetet med att involvera trossamfunden i olika former av krisledningsarbete.

Trossamfunden – naturliga och självklara aktörer i kris

Samtidigt som Sverige beskrivs som ett av världens mest sekulära länder söker sig människor i kris och sorg inte sällan till religiösa eller andliga sammanhang. Även individer som annars inte ser sig som andliga eller religiösa kan känna ett starkt behov av denna form av stöd när en allvarlig kris inträffar. Vår befolkning i Sverige präglas också av en växande religiös mångfald. Denna mångfald blir särskilt tydlig i krissituationer, där människors existentiella frågor och kulturella ramar får ökad betydelse.

Trossamfundens roll inom krishantering är unik, inte bara för deras existentiella förankring utan också för deras historiskt långa erfarenhet av att möta människor i sorg, där det verkligen behövs. Därtill har trossamfunden ofta lokaler som är lämpliga samlingsplatser för de drabbade, där de även kan få mat och värme. Det kan även vara ett bra tillfälle att förmedla korrekt information om händelsen och dess konsekvenser. I dagens kommunikationsintensiva samhälle med snabba informationskanaler kan även trossamfunden vara en trygg och säker kanal för att nå ut med korrekt och verifierad information till drabbade i svåra situationer. Framför allt där information kan förmedlas på drabbades modersmål. Deras arbete sker med låg tröskel, hög tillit och utan att kräva motprestation från mottagaren av stödet. Detta gör dem till en kraftfull och ofta snabbt mobiliserad resurs i krisberedskapen, både i det akuta skedet och i det långsiktiga arbetet.

I samband med händelsen i Örebro tog trossamfunden ett stort ansvar för att skapa förutsättningar för människor att hantera krisens effekter. Vi ser att det är viktigt att framhålla vikten av religiösa och andliga insatser i samband med kriser som den i Örebro. Men också att belysa alla andra former av stödinsatser som trossamfunden bidrar med: medmänskligt, praktiskt, psykologiskt och socialt stöd som bidrar till att främja lugn, trygghet och säkerhet, samhörighet, tillit och hopp. Detta gäller även inom kommunernas krisberedskapsarbete. Många kommuner och andra offentliga aktörer har etablerade relationer med Svenska kyrkan. Då Sveriges religiösa landskap har gått från enhetligt till mångreligiöst behövs relationer till fler trossamfund etableras och stärkas för att skapa bättre förutsättningar för en god social respons i samband med en allvarlig händelse.

Trossamfunden - en värdefull röst i ett alltmer komplext och diversifierat samhälle

I samband med händelsen i Örebro uppstod inledningsvis olika reaktioner på och tolkningar av polisens snabba besked att våldsdådet saknade ideologiskt motiv. Att uttalandet gjordes redan innan gärningsmannens identitet offentliggjorts väckte frågor, bland annat då många associerade till attacken mot Kronanskolan i Trollhättan 2015, som hade rasistiska motiv och där flera personer med invandrarbakgrund mördades. Samtidigt rådde, som ofta i krisens första skede, stor brist på säkerställd information. I detta läge spelade trossamfunden en viktig roll som stabiliserande aktörer genom att förmedla bekräftad information, skapa utrymme för eftertanke och bidra till att dämpa den oro och frustration som informationsglappet gav upphov till.

Händelsen i Örebro belyser hur viktiga trossamfunden är när det kommer till kommunikation och informationsspridning i samband med kriser.

Trossamfunden tog här ett stort ansvar som också tog mycket energi. Att församlingsrepresentanter tydligt ger besked om att man inte ska ägna sig åt spekulationer är en mycket värdefull samhällsinsats, speciellt i en tid då det är lätt att påverkas av drev och desinformationskampanjer.

Detta kan ses i ljuset av liknande insatser som trossamfund gjorde till exempel under pandemin, när många trossamfundsledare bidrog till att förstärka budskap om social distansering och senare uppmuntrade vaccination; eller koranbränningar när trossamfundsledare dels manade till återhållsamhet och informerade om gällande lagar, dels bidrog till samverkan med offentlighet och andra delar av civilsamhället; eller när trossamfundsledare bidragit till att dämpa ryktesspridning i samband med desinformationskampanj om socialtjänsten.

I dagens kommunikationsintensiva samhälle med snabba informationskanaler utgör trossamfunden en trygg och säker kanal för att nå ut med korrekt och verifierad information, ofta på flera språk, till drabbade i svåra situationer.

5 Rekommendationer för den som vill stärka samarbetet med trossamfunden inom krisberedskap

Följande kapitel utgår ifrån de iakttagelser och reflektioner som framkommit i denna genomlysning. Genom detta har rekommendationer sammanställts till de aktörer som önskar bygga och stärka relationer med trossamfund för att skapa en bredare och mer inkluderande krisberedskap som når ut till fler delar av samhället.

5.1 Före krisen

Skaffa kunskap

Skapa kunskap om olika trossamfund hos krisledningspersonal vid exempelvis kommun, polis, länsstyrelsen, regionen osv. Det bör omfatta historia, ekonomi/finansiering, drivkraft, kopplingar till andra aktörer såsom organisationer, politik eller länder men också vilka förmågor, lokaler osv som dessa har. Allmän förståelse räcker inte utan de olika trossamfundens särart kräver att man förstår och kan ta hänsyn till olikheter för att få så bra effekt av samarbetet som möjligt.

Bygga relationer och strukturer för samverkan

Det mest avgörande för en fungerande samverkan under kris är att relationer och strukturerade kontaktvägar finns etablerade i förväg. Tillit baseras inte enbart på organisationstillhörighet utan på personliga relationer, förtroende och kontinuitet.

Trossamfunden är av olika storlek och har olika förutsättningar och resurser att tillgå. Det är också viktigt att offentliga aktörer tar i beaktande trossamfundens specifika förutsättningar. Exempelvis är många ideellt engagerade, vilket innebär att forum och möten bör förläggas på tider som är tillgängliga för dem, eller att det man möjliggör ersättning för träffar som sker på ordinarie arbetstider. Församlingsrepresentanter som engagerar sig ideellt i sina respektive trossamfund riskerar annars gå miste om inkomst från sitt ordinarie arbete.

Örebro kommun hade sedan tidigare etablerade samverkansforum där huvuddelen av trossamfunden bjuds in på regelbunden basis - även när det inte råder krissituation. Denna typ av samverkansstukturer innan krisen är avgörande för att under kris kunna intensifiera och bjuda in fler delar av det offentliga till de redan befintliga strukturerna. Strukturerna behöver finnas innan krisen, det är mycket svårt att etablera dem under en kris.

Myndigheten för stöd till trossamfund kan stödja kommuner och andra aktörer med kunskap om, och kontakt till, trossamfund och stötta en uppbyggnad av sådana.

Bjud in och inkludera samfund i utbildning och förberedelser

Bjud in trossamfund till att få lära känna kommunens krisberedskapsarbete och erbjud kunskap om hur kommunens krisorganisationer fungerar; vilken beredskap som finns, kommunens ansvar och vilka juridiska ramar som gäller, hur kommunen arbetar med trygghetspunkter, viktigt meddelande allmänheten, kriskommunikation och så vidare. Uppdatera trossamfunden om kommunens

bedömningar gällande risk och sårbarhetsanalyser och dela lägesbilder med varandra. Ökad kunskap hos trossamfunden om kommunens förmåga, förutsättningar och planering stärker förtroendet och ökar chanserna att resurserna kan användas på ett klokt sätt när väl en kris inträffar.

Trossamfund i inriktnings- och samordningsforum

Kommuner och länsstyrelser bör utveckla förmågan att genomföra inriktnings- och samordningsforum (ISF) där trossamfunden (liksom andra relevanta delar av civilsamhället och andra krishanteringsaktörer inom andra sektorer, så som näringsliv) ingår. ISF används typiskt i form av telefonkonferens vid samhällsstörningar för att skapa gemensam lägesbild, sätta upp gemensamma målbild och samordna aktörers insatser.

Dessa forum bör inte bara aktiveras vid stora kriser, utan även användas vid mindre samhällsstörningar. På så sätt byggs erfarenhet och samarbetsvanor som underlättar när en allvarlig kris inträffar.

Se trossamfunden som partners, inte gap-fillers

Det är viktigt att klargöra principen att trossamfund inte bör betraktas som ett komplement när det offentliga misslyckas eller har brister, utan som självständiga aktörer som bidrar utifrån sin unika förmåga och unika inriktning. Trossamfunden utgjorde exempelvis en oerhört viktig resurs för att kommunicera med de drabbade och lokalsamhället är det få samfund som är utbildade i kommunikation och medieträning. Vi vill därför lyfta att detta är ett område där såväl statliga som regionala som kommunala aktörer bör överväga ett proaktivt arbete för att etablera relationer med trossamfunden och bidra till att stärka deras förmågor i kommunikation.

Genom ett agilt förhållningssätt som bygger på vad som fungerar i de lokala kontexterna och som utgår ifrån de lokala församlingarnas förutsättningar och den lokala dynamiken kan trossamfunden fungera som en integrerad del av krishanteringen, inte som ad hoc-lösningar. Genom att utgå i planeringen från trossamfundens inriktning och förmågor och utifrån den bygga upp planeringen av offentliga resurser och insatser skapas också en effektivare och uthålligare beredskap som också har goda förutsättningar för god social respons.

Bjud in trossamfunden till bordet, förstå vilka de är och vad de vill, inkludera dem i planeringen.

Var finns våra trossamfund? Lär känna ditt lokalområde

Det är av vikt att aktörer som kommuner och länsstyrelser lära känna det lokalområde man arbetar i, för att förstå vilka målgrupper som finns, vilka dynamiker som finns samt identifierar nyckelaktörer för att bygga kontakter, förtroendekedjor och relationer. Det är av yttersta vikt att veta var trossamfunden finns och att ha kontaktuppgifter till dessa, inte minst vid inledande tidskritiska insatser

> Eftersom vi har samarbete i vardagen i vår områdessamverkan kunde vi enkelt informera den interna krisledningen om församlingarna och deras förmåga.
>
> Örebro kommun

Klargör ersättningsprinciper

Efter våldsdådet i Örebro upplevde flera trossamfund att de stod för omfattande insatser som motsvarade samhälleliga funktioner, men utan någon form av ersättning. Trossamfunden har visserligen som grundinställning att stödja samhället, deras agerande skedde inte i syfte att få ekonomisk

ersättning. Samtidigt kan deras insatser bli väldigt kostsamma och ske på bekostnad av annan verksamhet som de bedriver. Efter händelsen i Örebroinrättades bidrag som aktörer som bidragit kunde söka för att få ersättning. Kriterierna i dessa utformades dock så att religiösa aktörer inte kunde få ersättning.

Det är därför angeläget att det finns etableras principer och rutiner för ekonomisk kompensation till trossamfund som bidrar med dokumenterade insatser under kriser. Detta kan exempelvis ske genom förenklade ansökningsprocesser eller beredskapsavtal som aktiveras vid kris. Vi föreslår därför att detta utreds vidare av Myndigheten för stöd till trossamfund.

Identifiera resurser och förmågor

Trossamfunden har tillgångar till resurser som ofta saknas i det offentliga. Det kan vara språkkunskaper, kulturkompetens, sociala nätverk eller lokaler. Dessa förmågor bör identifieras i förväg och dokumenteras i kommunens planering. På samma sätt bör det klargöras vilka kanaler som bäst når olika grupper. En imam, pastor, präst eller diakon kan ha en helt annan genomslagskraft än en officiell myndighetskanal. Digitala kanaler som WhatsApp-grupper eller enkla fysiska anslagstavlor kan ibland vara mer effektiva än pressmeddelanden.

Respektera religiösa behov och seder i krishanteringen

En central aspekt är att skapa förutsättningar för att religiösa seder kan utövas även under kris. Det kan gälla tvagning av avlidna på sjukhuset, vaka, plats för bön eller att begravningar kan ske skyndsamt i linje med religiösa seder. Särskilt inom vård, omsorg och rättsväsende behöver beredskapen ökas för att möta dessa behov.

”Jag är också invånare.”

I ett samhälle där allt fler människor identifierar sig med och känner samhörighet med andra trossamfund än Svenska kyrkan är detta en nödvändig anpassning för att säkerställa jämlikhet och värdighet men också hålla ihop samhällskontraktet.

Förbered för att ta emot hjälpen

En kris kännetecknas ofta av kaos och brist på tid. Då kan erbjudanden om hjälp bli en belastning snarare än en resurs om mottagarsystemet inte är förberett. Kommuner och regioner bör därför ha strukturer på plats för att ta emot stöd från trossamfund och andra civilsamhällesaktörer. Det kan handla om avtal, administrativa rutiner eller praktiska frågor som kontaktpersoner, mötesplatser, inpassering och inloggning. På så sätt kan viljan att hjälpa kanaliseras på ett sätt som stärker, och inte stör krisorganisationen. En etablerad och tydlig funktion för att ta emot stöd är en framgångsfaktor.

5.2 Efter krisen

Erkänn insatser

När det akuta skedet är över fortsätter trossamfunden ofta att spela en central roll. De erbjuder samtalsstöd, sorgebearbetning och gemenskap. Dessa insatser är långvariga och kräver resurser, men de långvariga insatserna erkänns sällan av det offentliga.

Efter våldsdådet i Örebro upplevde flera trossamfund att de under lång tid bidragit till en stor mängd människor påverkade av sorg och rädsla. Att dokumentera, återkoppla och erkänna de insatser som

gjorts är därför en viktig del av återhämtningsfasen. Det stärker tilliten och visar respekt för det engagemang som funnits.

Lyft fram berättelserna

I ett samhällsklimat där misstro många gånger riktas mot religiösa gemenskaper är det särskilt viktigt att lyfta fram deras positiva bidrag. Att berätta om hur trossamfund agerat i kris kan bidra till att minska misstänksamhet och öka inkludering. Det är en investering i social sammanhållning och en motkraft mot polarisering.

Utvärdera insatserna tillsammans

Ett sätt att stärka samverkan och ta vara på varandras olika perspektiv om händelsens kärna liksom insatsernas effekter är att samla de aktörer som bidragit i krishanteringen för gemensam utvärdering. Varje krishanteringsaktör kan bidra med olika pusselbitar som tillsammans skapar en helhetsbild utifrån vilken lärande och utvecklingsarbete som kan ske.

Ett exempel på utvärderingsmetod är *After Action Review*[11], som utgår ifrån frågorna: Vad förväntades hända? Vad var det som faktiskt hände? Varför blev det som det blev? Vad kan förbättras och hur? Vad kan vi sprida vidare? Utifrån dessa frågor kan gemensam reflektion och beredskap skapas kring vad aktörerna vill fortsätta göra, sluta göra och börja göra när nästa kris inträffar.

Från ad hoc till struktur

Sammanfattningsvis krävs en förflyttning från tillfälliga lösningar till långsiktiga strukturer. Trossamfunden behöver inte en särskild roll vid sidan av den offentliga krisberedskapen, utan en integrerad plats i den. Detta förutsätter forum för samverkan, gemensamma utbildningar, ersättningsprinciper och en kultur av ömsesidig respekt. Med andra ord för att denna resurs ska kunna komma alla till del måste de ges plats, förtroende och förutsättningar i Sveriges beredskapssystem.

[11] MSB: https://www.msb.se/sv/verktyg--tjanster/metod-och-verktyg-after-action-review---aar/

Bright ideas. Sustainable change.

RAMBOLL